

Integrált prevenciós program a magyar iskolarendszer számára

CZAKÓ KÁLMÁN

Régóta meglévő probléma megoldására tesz kísérletet a program. Nem újkeletű a kábítószeres problémája, de a droghasználat, a visszaélés módja, az alkalmazott szerek típusa állandóan változik, szokások terjednek el, divatok, módszerek váltják egymást. Hazánkban ebben a vonatkozásban a hatvanas évektől nyugtatók, altatószerek, ragasztószerek, az alkohollal együtt alkalmazott vegyi anyagok, később a hetvenes évek végén az amfetamin típusú gyógyszerek voltak ismertebbek, a nyolcvanas évektől új kombinációban alkalmazott szerekkel károsították magukat a fiatalok. Az előző évtized közepétől megjelent a szervezett kábítószerpiac hazánkban is.

1989 óta megnyílt a lehetőség arra, hogy módszertani programok készüljenek a visszaélések megelőzésére.

1992 decemberében elkészült az UNICRI (United Nations Interregional Crime and Justice Research Institute) az Egyesült Nemzetek Területközi Kriminológiai és Igazságügyi Kutató Intézete projektje, melyet a Művelődési és Közoktatási Minisztérium valósít meg. Az elmúlt három évben a projekt három hónapos programot tudott megvalósítani. Illetékességi és szándékbeli tisztázatlanságok, adminisztrációs torlódás tartóztatta fel az eseményeket. Az ország fogadókészsége is mérlegre tevődött. A szakemberek kitartása révén azonban a kezdetben tizenöt fős, Rómában tartott konferencia résztvevőinek köre kibővült. A nemzetközi szemináriumon 1994 májusában már harminc szakember kapcsolódott a munkába, s jelenleg mintegy nyolcvan aktív munkatárs dolgozik.

Az UNICRI kezdettől fogva megadja a programnak az integrált jelleget, ami azt jelenti, hogy koordinált – a KTB korábbi segítségére sokat számítottak – munka során az iskolarendszer egészére a képzés, az ismerethordozók és a kapcsolatteremtés alprojektekben biztosítja a bűnmegelőzés, a büntetésvégrehajtás, a nevelőintézetek, a nevelőotthonok, az iskolák együttes fejlesztését.

A feladatok megoldásában elsősorban a Művelődési és a Közoktatási Minisztérium érdekelt, mint megvalósító, de a Belügyminisztérium is érintett önkormányzati feladatai miatt. Természetesen az Igazságügyi Minisztérium és a Munkaügyi Minisztérium is jelen van a programban a büntetésvégrehajtás és a szakképző iskolák miatt.

A kultuszminisztérium mint szolgáltatás-szervező, irányító intézmény alapfeladatai közé sorolja a prevenció témakörét. Ez nem nem népegészségügyi és nem szociális szolgálat elsősorban, hanem az iskola alapfeladataihoz tartozó nevelés érdekében ellátandó feladat. Ez a felismerés lassan érlelődik, de az országos programok fogadásában kialakult hitelvesztés lehetősége, az ifjúság népegészségügytől eltérő problémái sürgető feladatot jelölnek ki számunkra. A projekt nemzeti koordinátora és a meglévő szakértői kör érzi ennek a fontosságát. A programban nemcsak magyar, hanem nyolc UNICRI szakértő is dolgozik, akik szorosán követik az eseményeket.

A projekt az iskolarendszer számára készül, háttérrel ad minden egyéb alapítványi és egyesületi hasonló célkitűzésű programnak. Egyirányba rendezi a sokféle ajánlatot, amelyek az iskolákra zuhatagoznak nap mint nap. Ezért a diákok, a tanárjelöltek és a tanárok képzésébe kidolgozott gondolatsorokat javasol, melyeket a meglévő tervekbe be lehet építeni. Az UNICRI program közreműködik a kelet-nyugati jogharmonizációban.

Az elmúlt évek rámutattak, hogy témánk azt a problémát veti fel, hova tartoznak a kérdések, kinek feladata azok megválaszolása, ki oldja meg a problémákat. Az időközben létrejött mentálhigiénés mozgalom, melynek vezetője dr. Veér András miniszteri biztos, a népjóléti miniszter megbízásával, komplex egészségügyi programot valósít meg. Célkitűzésünk annyiban azonos vele, hogy ami az egész országra igaz, az hat a tanulóifjúságra is. Különbözünk viszont annyiban, hogy csak a tanulóifjúsággal foglalkozunk, más közvetlen céljaink vannak, amelyek az iskolarendszerre vonatkoznak. De aki kívánja, hosszan is részletezheti az azonos és eltérő elemeket. Mindenesetre a feladat hasonlósága alapján dr. Veér Andrást az UNICRI éppen az Iskolai Integrált Prevenációs Program tanári kompendiumainak és más kiadványainak szakmai lektrolására kérte fel, melynek ő örömmel eleget is tesz. A kompendiumok szakmai bírálatát több szakterület reprezentánsai látják majd el.

Alapvető különbség azonban, hogy projektnek pontos idő, esemény és pénzügyi terve van, melytől ötlenszerűen eltérni nem lehet. Kevésbé szokta meg ügyintézésünk az ilyen munkavezetést. Nemcsak pályázni kell megtanulnunk, hanem a pályázat elnyerése után a megvalósítás etikai és szorgalmi követelményeinek is meg kell felelnünk. Kész adminisztratív labirintus ez, melyben az emberi szándékok kuszasága is megjelenik. Megkérdezhetjük a jelen helyzetben: ki tesz valamit a diákokért, hány feje van a lernai kigyónak?

A projekt dolgozatai és azok közreadása

Több tudományterületet érintő dolgozatok készültek. Ezek közül egyeseket hosszabban, másokat rövidebben tudunk közreadni. Egy olyan összefogó írás is készült, mely további területekre hívja fel a figyelmet.

Terjedelmesebb formában közöljük a kábítószer áldozataival kapcsolatos leírást, a helyzetgyakorlatok témakörét, a nevelőotthonokra vonatkozó dolgozatot, a kezelés labirintusát feltáró, a gyermeki jogokat idéző, a drogok kultúrtörténetére utaló kéziratot, a D.A.D.A. és más programok bemutatását, a büntetőbírói gyakorlat vonatkozó helyzetértékelését, a program nemzeti koordinátorának témaismertetését. Rövidebb, az eredeti terjedelemtől képest igen megrövidített formában számolunk be más témákról több dolgozat esetében.

A magyar szakértők által megtartott előadások egy kétkötetes tanári kézikönyv elkészülését is szolgálják. A Rómában megtartott képzést követően további munkatársak kapcsolódtak hozzánk, akik saját tapasztalataikkal gazdagítják a további munkát. A tanári kézikönyv mellett lévő két további füzet egyike a szülőknek, másika a diákoknak szól. Az említett négy kiadvány megjelenése erre az évre várható, és a tanári tanfolyamokon a résztvevők megkapják. A tanári tanfolyamok megszervezése folyamatosan történik majd, a bekapcsolódás feltételeit a szervező iroda, a Művelődési és Közoktatási Minisztérium közölni fogja.

A képzési rendszer számára készülő kézikönyv elsősorban az egészséges személyiség fejlesztésének eszköze kíván lenni, integrálja az egészséges életmód és az életvezetés ismereteit, a gyermeki jogok érvényesítését szolgálja abban az értelemben is, hogy a gyermek életét, egészséges fejlődését veszélyeztető tényezőkkel szemben fellép.

Az említett tanfolyamokon kívül is hozzá lehet jutni a könyvekhez mindazoknak, akik a téma iránt érdeklőnek. A könyvek beszerzésének módja szeptember után alakul ki.